

Celebració de la victòria electoral dels independentistes del PDP el passat 18 de març a Taipei. Més de 100.000 persones envairen els carrers per a festejar la històrica victòria del partit.

Taiwan, l'oblit del passat

Taiwan ha viscut aquestes últimes setmanes un dels períodes més decisius de la seva història. Malgrat les amenaces militars xineses, el suport electoral obtingut per l'independentista Partit Democràtic Progressista és una decisió amb repercussions més enllà de l'illa.

Tota la tensió acumulada durant la campanya va esclatar el dia de les eleccions al vespre, amb les primeres xifres que auguraven una alternança de poder a Taiwan. Mentre els simpatitzants del Partit Democràtic Progressista (PDP) sortien eufòrics al carrer per celebrar la victòria, els seguidors del Kuomintang (KMT, o Partit Nacionalista) treien foc pels queixals per una derrota sense precedents. Les violentes manifestacions a la porta de les seus nacionalistes exigien una purga a fons

de la formació que durant cinquanta anys ha comandat amb mà de ferro el destí del país.

Poc s'imaginava Sun Yat-sen el 1894, des del seu exili de Hawaii, que la seva Societat per la Regeneració de la Xina seria un dels principals actors polítics del segle XX al país més poblat del planeta. La seva associació, rebatejada amb el nom de Kuomintang, va designar-lo l'1 de gener de 1912 primer president de la República de la Xina, en substitució de la caduca dinastia Qing. Les batalles internes amb els

senyors de la guerra escampats per tota la geografia van marcar uns anys 20 en què començaven a fer-se un nom el mariscal Chiang Kai-shek (KMT) i Mao Tse-tung (Partit Comunista). Sorgits tots dos d'un marc leninista, van unir-se en un front comú el 1937 per repel·lir l'agressió del Japó imperial, que amenaçava el país pel nord (Corea) i pel sud (Taiwan, nipó des del 1895 pel tractat de Shimonoseki). La capitulació de les forces de l'Eix el 1945 va portar, d'una banda, la devolució de l'illa de For-

mosa a Pequín i, d'una altra, la represa de les hostilitats entre nacionalistes i comunistes a l'interior de la Xina. Chiang, incapaç d'aturar la Llarga Marxa de Mao, va optar pel suau exili de Taiwan, que va convertir-se des d'aquell moment en el caliu de l'esperit i dels costums de la República del 1911.

El desembarcament de centenars de milers de xinesos continentals en una illa de la magnitud del Principat de Catalunya no va evitar importants friccions amb la població local, integrada per descendents de les emigracions dels segles XVI i XVII de les províncies xineses costaneres de Fujian i Guangdong, com també pels antics pobles malaiopolinesis aïllats a la costa oriental del territori. La dominació japonesa de l'illa durant cinc dècades, juntament amb el desconeixement del mandarí de Pequín i dels costums continentals, van convertir tots els taiuanesos d'arrel en potencials col·laboracionistes de l'enemic als ulls del malparat KMT. Un indicador ben palpable de la tensió són els fets del febrer del 1947, en què la identificació d'una venedora de tabac ambulat va degenerar en violents aldarulls i en una onada de repressió que va traduir-se en més de vint mil "desapareguts" a mans de l'exèrcit nacionalista de Chiang i en la instauració de la llei marcial.

Quaranta anys de pau. La institucionalització del Kuomintang com a "timoner" del futur de Taiwan després de la Segona Guerra Mundial va crear una oligarquia formada pels xinesos nousinguts, encarregada de dictar les directrius econòmiques i polítiques, i amb uns límits molt difuminats entre el partit i les empreses. Es calcula que el conjunt de les companyies estatals generaven aquell temps el 57% del valor total de la producció industrial del país. A principi dels anys 90, malgrat que les dades oficials afirmaven que la tendència mundial a la privatització havia fet caure el percentatge d'empreses públiques per sota el 20% a l'illa, els immensos recursos d'això que fins fa pocs dies era un governpartit confirmen la idea contrària,

EFE

Lee-Tung-hui, ex-president del KMT, el "partit més ric del món". Els casos de corrupció i la pèrdua de les eleccions li han fet dimitir del càrrec.

Els seguidors nacionalistes del KTM exigeixen la purga a fons d'un partit que ha estat al poder durant mig segle.

i l'executiu del KMT continua essent a la pràctica el principal accionista de moltes societats oficialment liberalitzades. Amb un patrimoni que oscil·la entre 1,75 i 3,5 bilions de pessetes, l'anomenat "partit més ric del món" ha hagut de plantar cara aquests darrers anys a un estricte control parlamentari que ha denunciat la procedència sovint fraudulenta del seu fons immens.

L'espiral de denúncies per suposats casos de corrupció oficial (coneguda per *black gold*) ha desgastat la formació nacionalista i el seu president, Lee Teng-hui, que acaba de dimitir pel mals resultats obtinguts en les eleccions del març. Però aquesta xacra no ha aconseguit d'esborrar el seu paper decisiu de Mr. Democràcia en la transició del país a final dels anys 80.

La mort del fill de Chiang Kai-shek el 1988, un any després d'haver abolit la llei marcial promulgada pel seu pare i d'haver emprès tímides reformes, va afavorir l'ascens al poder del primer insular a la presidència del KMT i del país. Mentre la Xina popular s'obria a poc a poc amb el seu sistema particular de *kaifang* i *gaige*, la *perestroika* i *glasnost* d'aquestes latituds, Taiwan ingressava en la llista de països més desenvolupats del Banc Mundial. El distanciament econòmic a banda i banda de l'estret de Formosa ha estat l'origen i la causa del naixement d'un sentiment cada vegada més diferenciat dels costums i les tradicions d'una Xina continental perduda en el passat remot dels taiuanesos. L'entrada de polítics d'arrel illenca en la direcció del KMT, terreny vedat fins aleshores a la selecta elit d'origen xinès, havia esdevingut una necessitat, en una societat en què la resta de formacions polítiques advocaven per l'especificitat de l'illa. Els trenta anys de creixement econòmic, amb una taxa rècord del 10% anual, i les mesures democratitzadores han estat decisives en el naixement d'una classe mitjana, més preocupada per la reforma política que no pas per reinstaurar la República de la Xina a la Pequín comunista. La dura repressió de Tiananmen va enfondir encara més la separació entre tots dos països: si a Europa queia el

El president entrant, Chen Shui-bian, durant la campanya electoral. Ha descartat la convocatòria d'un possible referèndum d'independència per no provocar la Xina.

Mur de Berlín, a les dues Xines es refermava l'anomenat Teló de Bambú.

La bèstia negra de Pequín. Lee Teng-hui va ser el primer a popularitzar el concepte de "nou taiwanès" per designar una supraindèntitat que difuminés la divisió tradicional entre els taiwanesos d'origen fujianès (65%), els hakka de Guangdong (18%), els xinesos continentals (15%) i els aborígens malaiopolinèsis (2%). D'aquesta manera, el líder nacionalista havia aplegat amb aquest lema els taiwanesos de voluntat, fos quin fos el seu origen, i els havia aixoplugats estretament sota el nou sistema democràtic, basat en el reconeixement diplomàtic de Taiwan, la despolitització de l'exèrcit, l'enfortiment econòmic i militar del país, l'eliminació de la censura a la premsa i la renovació de la vella guàrdia del partit nacionalista. El "nou taiwanès" era un consens basat en el reforçament de la independència *de facto*, bo i evitant els gestos que poguessin irritar les autoritats continentals.

La maduresa de la transició comandada per Mr. Democràcia va tenir el seu principal reflex en els primers comicis presidencials d'elecció directa del 1996. Esperonat pel 54% de vots obtinguts, Lee va accentuar el seu discurs taiwanista

amb el qüestionament del dogma d'"una sola Xina", defensat amb matisos diferents aquests últims quaranta anys, tant des de les files comunistes com nacionalistes. No més enllà de l'any passat, el president del KMT ressitua el conflicte amb el continent en la necessitat d'establir una negociació "d'estat a estat". Però el rerefons d'aquest nou discurs s'ha de buscar en el rebuig de Taiwan d'equiparar-se amb les colònies europees en procés de devolució a Pequín (Hong Kong, 1997; Macau, 1999) i en la voluntat d'anar més enllà en la teoria d'"un país, dos sistemes" (marxisme polític i capitalisme econòmic) propugnada per Deng Xiaoping. Arribant fins i tot a l'amenaça militar, el fet és que la resposta de les autoritats comunistes xineses al contundent cop de porta taiwanès no s'ha mogut de la triple negació: no a la independència de Taiwan, no a la política de les dues Xines i no a la participació de l'illa en organitzacions internacionals formades per estats sobirans.

Els últims resultats electorals, lluny d'apaivagar les tensions, han donat aire a la recerca d'una nova entesa. Els nous taiwanesos consideren superada i prou madura l'etapa nacionalista de reformes econòmiques i polítiques per escometre una alternança en el poder, sostinguda pel 39% dels votants.

Però l'oportunitat dels independentistes s'encara de moment amb la cohabitació amb la majoria nacionalista al Yuan (Parlament) i, sobretot, a l'enorme ascendent de la Xina davant la resta de governs mundials perquè cap proclama secessionista pugui tenir ressò. Amb el cap fred, doncs, el PDP ha sabut captar la voluntat de l'electorat per accelerar les reformes i moderar les qüestions sobiranistes.

L'hora del diàleg. Amb la taiwanització del Kuomintang i la moderació independentista, la Xina té més motius per a enrotllar els mapes d'una suposada invasió militar de l'illa. El primer gest de tranquil·litat ha vingut del president entrant Chen Shui-bian, que ja ha descartat la convocatòria d'un referèndum per no provocar el Gran Germà. Al continent, la inestabilitat social creixent entre la població que viu a l'interior del país, sota el flagell de la desocupació i de la corrupció al si del PCX, representa actualment un polvorí a punt d'escalar, sovint amagat per les proclames de guerra a l'estret de Formosa. Amb tot, les autoritats comunistes saben que a l'illa volen seure a parlar, una necessitat per a totes dues parts: els uns per prendre nota del que és una evolució democràtica i els altres pel manteniment dels mercats. La Xina està destinada a ser la gran potència econòmica del segle XXI i pot tenir un bon col·laborador en Taiwan, catorzè líder financer mundial en valors absoluts i tercer en reserves de divises. Taiwan té al davant un mercat de 1.200 milions de persones, en el qual ja han debutat quaranta mil empreses amb una inversió aproximada de cinquanta mil milions de dòlars. Amb aquests valors es fa difícil de pensar que la situació pugui derivar a l'enfrontament armat. Tot serà que en la màxima d'"un estat, dos sistemes", la Xina s'aferra a l'estat bo i admetent impulsar reformes amb graus de descentralització diferents, i que Taiwan posi l'èmfasi en els sistemes i aposti perquè el continent visqui i el deixi viure.

Albert Balanzà / Martí Crespo